

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Roberti Tvrneri Viri Doctissimi Professoris In Academia
Ingolstadiensi Orationvm. Volvmen ...**

Turner, Robert

Coloniae Agrippinae, 1625

8. Nihil ignauia tetrius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69519](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69519)

tus propagetur, vitia infringantur, Rerum publ. forma
instituantur, instituta nitantur, nixæ in omnem ære
nitatem durabunt, si laborem in iis reficiendis fixer
mus, cui Deus laudem & honorem præmium prop
fuit & constituit, ideoq; merito dicitur, omnia quæ
eunque cæli regionibus incluserat, laboribus vendidit
se. *Dixi.*

ROBERTI TURNERI
ORATIO VIII.

Nihil ignavia tetrius.

*Contra
rio.*

*Diligentia
Dei donū
prestant.*

*Sine dili-
gentia o-
mnia pes-
sum eunt.*

Nulla res post homines natos, Auditores docti-
fimi, siue ad gloriam clarior, siue ad virtutes
præstantior, siue ad vitiorum fibras ipsas eu-
lendas nervosior, vel humano ingenio inuenta, vel di-
uina munificentia nobis concessa fuit, quam quod illi
opinio in animis iam omnium & singulorum inuen-
rauerit, nullum fuisse inuentum laudabile, quod non
ex diligentia tanquam ex fonte quodam manasse, non
esse iam rem paulo rudiorem, quæ non diligentia tan-
quam lima quadam perpolire, nec fore aliquid ita
nebris oppletum, & in intimis naturæ visceribus in-
clusum, quod diligentia è tenebris ad lucem afferere
ex naturæ obscuritate ad humanam utilitatem vindic-
care non possit: nam hæc siue opinio, qua imbuimur
pij, siue sententia cui affigimur sinceri, siue naturæ in-
ductio, qua afficimur impulsivi, efficit, vt nihil tam vi-
deatur difficultatibus obstructum & interclusum, in
quo assequendo, aut saltem persequendo omnes cor-
poris labores, omnem animi commentationem & con-
rentionem non defigamus. Vnde vsu iam venit, atque
adeo diligentia subsidio vsu venit, vt quasunque hu-
manæ vitæ partes animo menteq; comprehendamus
illa

illas non videamus horride incultas, sed egregie excul-
 tas: non perturbate solutas, sed certa quadam ratione
 ita deuinctas, & certis quibusdam regionibus inclu-
 sas, vt si hanc vel illam partem loco moueris, tota iam
 totius vniuersitatis perturbatio & confusio consequi
 videatur: quam iam iamq; imminere animo mihi pro-
 spicere videor, dum ignauiam, qua mentes humanae
 obstrictae extabescunt, ita omnia occupare video, vt
 quas res nostri maiores praeclearissimi viri diligentia
 summa inuentas, & ordine digesserant, & ratione con-
 strinxerant, ignauia & desidia nostrorum labefactatae
 pessum ire, atque (nisi diuino nomine fultae cohære-
 rent) multis ab hinc annis concidere viderentur: quare
 cum tantam & tam tetram labem, in omnium non di-
 co puerorum sed iuuenum, adolescentum, senum no-
 minibus inhaerere, penitusq; insidere videam, egre-
 giam me Reipubl. vobis, atque adeo ipsi Deo operam
 nauaturum spero, si hodie ex hoc loco, coram vobis lu-
 ce clarius effecero, nihil esse foedius, nihil tetrius, nihil
 detestabilius ignauia: quod qui non viderit, senserit,
 iudicauerit, quid possit aut videre clare, aut sentire sin-
 cere, aut iudicare incorrupte, plane ignoro. Nam si in
 hanc rem animi nostri aciem intendamus, ideo nos
 fuisse in lucem susceptos, vt doloris aculeis confixos
 consolatione recreemus, omni felicitatis genere fluen-
 tes consilio sustentemus; vt haere seos crimine obstrictos
 Catholicae fidei lumine illustremus, aut Catholica fide
 praeditos in ardentius religionis studium incitemus; vt
 indoctos praecipis disciplinisq; imbuamus docti, aut
 doctos exemplo confirmemus pij; vt Rempubl. lacera-
 tam sarciamus, aut florentem fulciamus: cum (vt rem
 breuiter comprehendam, & ab initio repetam) ideo
 fuerimus in lucem suscepti, vt genus humanum aliqua
 vtilitate & beneficio amplificemus, & in omni vitae
 nostrae curriculo actiones, quae charitatis nomine cen-
 sentur, exerceamus, sit vt qui hunc finem à natura hu-

*Quare ho-
 mo in lu-
 cem editus.*

*Otiū Deo
mouet
bellum.*

manæ vitæ tanquam metam præfinitam assequuntur
aut saltem qui ad illum proxime accedunt, eo sint vir-
tutibus clarioribus ornati & instructi, qui ab eo lon-
gius recedunt, eo turpioribus flagitiorum maculis im-
sti & aspersi, at tantum abest, vt homines ignaui
otioq; torpescerent hunc scopum possint attingere, vt
potius omni charitati naturæ, ipsiq; Deo charitati
authori, & naturæ totius supremo architecto bellum
plenis (quod dicitur) buccis & buccinis denuncia-
videantur: nam quid, quæso, hoc est aliud, quam il-
lam supremam & præstantissimam naturam ex natu-
ræ finibus velle exterminare, sic semper otio implica-
tum delitescere, vt nihil cogites, quod non mentem ab
qua voluptate titillet; nihil loquere, quod nõ mensam
exquisite delitiis extructam, aut poculum mera-
cissimo vino plenum sonet: nihil audias, quod sermo-
ne quodam fucatis quibusdam cincinnis suauiter in-
texto, aures tuas non delinuat; nihil manibus vsurpes,
quod non hunc crassissimum sensum sua leuitate qua-
si delibutum reddat: sic (inquam) otio implicatum de-
litescere, vt si quam ab his voluptatibus horulam Deo
aut patriæ impartiueris, illam in re vanissima, nul-
liusq; momenti collocatam positamq; arbitrere: quid
hoc (inquam) est aliud, quam præstantissimam illam
naturam ex naturæ finibus, bello plusquam Gygantæo
velle exterminare? nam postquam hæc sententia in a-
nimis hominum leuiter impressa fuerit, sic suas cogi-
tationes instituunt, vt si quid otij sui cursum leuiter
inhibere possit, illud quamprimum obstaculum sum-
ma diligentia, attentissimaq; cura remouere conen-
tur. Vnde fit, vt cum nihil arbitrentur otio suo magis
repugnans virtutibus, virtutes obterant; nihil magis
contrarium pietate, pietatem comminuant, nihil infe-
stius Deo, opinionem omnem de Deo in ipsis commu-
nibus sensibus infixam è medio tollere contendat, &
pro sua in Deum malitia odioq; incredibili enixè con-
ten-

pendant. Quod cum diligentius cogito, inducor ut credam, ex nullo alio equo Troiano, quam ex ignavia prodisse tot nostra memoria Angliæ Hussos, tot Germaniæ Lutheros, tot Franciæ Bezas, tot Flandriæ Marsos, tot Italiæ Hispaniæque (proh dolor, religionis fontes suis sordibus inquinavit desidia) Velleios & Diagoras: nam dum otium inflammato quodam studio, per fas nefasque, vi neruisque omnibus confectantur, in antiqua religione otio inimicissima labefactanda omnem operam defigunt, nouamque quandam specie ad irretiendam plebeculam egregie luculentam ab inferis excitant, qua viam rationemque vitæ in summo otio degendæ confirmant, eoque tandem veniunt, ut omnem cum religione & humanitate de Deo sententiam exuant: quid estne ignavia hæreseos fomentum? hæreseos fomentum? perpusillum illud est, nec tanti flagitij terribilissimam labem satis exprimit: est nam Atheismi fons & principium, quid est Atheismi origo ignavia? Atheismi origo? etiam minutum est hoc nomen, tantoque scelere, quod omnia in se flagitia complecti videtur, leuius: nam quo tu digno nomine illam humani generis pestem, illam bonorum omnium stragem, illam religionis maculam, illam Ecclesiæ labem ignauiam potes appellare? cum enim Varro quatuor imprimis res ab hominibus summo in pretio habendas, diuinisque laudibus (ut quæ à Deo effluerint) cumulandas arbitratus fuerit, respub. amicitiam, leges, disciplinas, quid illa peste funestius fingi aut dici potest, quæ resp. euertit; societatem, quam natura hominibus cum hominibus peperit, discindit; legum repagula perripuit; litteras disciplinasque omnes comminuit? si enim resp. fortitudine & sapientia tanquam firmamentis, societas amore & beneuolentia tanquam neruis; leges iustitia & religione tanquam vinculis; disciplinae labore & diligentia tanquam compagibus quibusdam

*Ex otio
prodire
omnes
sectæ.*

*Atheis-
mus hæ-
reticus.*

*Quatuor
homi-
bus sum-
mo pretio
habenda.*

untur
nt ve
o lon
is ma
gna
re,
ritati
ellum
ciaff
am il
natu
plic
m ab
enfam
mera
ermo
er in
rpes
qua
p de
Deo
nul
quid
illam
ntao
in a
cogi
niter
luni
nen
agis
agis
nfe
mu
&
on
en

ROBERTI TURNERI

contineantur, plumbeus sit necesse est, qui hæc omnia
desidia non dico labefactari, sed concidere non viderit,
cum nullum fortitudinis vestigium in homine voluptatibus
otioque irretito apparere; nulla amoris & benevolentiae
adumbrata species in viro, qui omnia ad quietem & desidiam
refert enitere: nulla iustitiae religionisque fucata forma
in eo, qui religioni euertere omnem suam operam adhibet,
eminere; nulla laboris & diligentiae leuissima effigies
in isto elucere possit, qui cum se felicitatis cumulum
consecutum putat, cum otio langueat, mollitieque quadam
carnis incredibili diffuat, quasi contra laborem diligentiamque
bellum quoddam inexpiabile suscepisse videatur. Periandrum,
qui omni industriae suae curriculum in ciuibus ad pietatem
informandis defixerat, certas leges, quibus soluta illorum
vita deuinciri, & quasi quibusdam terminis definiti potuit
illis tulisse legimus, quibus homini qui alieno sanguine
manus suas asperxit, perpetuam seruitutem; qui in alienas
fortunas inuolauerat; notam fronti iniustam; qui mendacio
obstrinxerat, mensis silentium; qui turbulorum in rep.
ciendarum authores fuerunt, perpetuum exilium; qui nulli
studio, unde ad remp. aliqua utilitas permanere possit,
operam suam dicabat; mortem sceleris poenam irrogauit,
post eaque corpus illius porcis discerendum dilaniandumque
statuit, ter praecox in summa ciuium corona summis lateribus
exclamante, par est, ut is in porcina naturam transferatur
mortuus, qui vitam plusquam porcina in summo otio,
turpissimaque voluptatum colluione traduxit viuus.
Potest fortasse cuidam inconsiderantiae iniustitiaeque
notis inurendus videri Periander, quod homicidium
seruitute tantum multauerat, desidia illigatos & capite
diminuerat, & crudelissimo quodam more modoque
post mortem tractauerat. Sed si ille paulò attentius
mecum considerauerit, scelere quan-

*Periandri
in ferendis
bonis legibus
industria.*

quanta, specie quam tetra labes ignavia sit, in hanc
 mecum opinionem descendet, Periandrum in illa le-
 ge ferenda à iustitia rectissima regula, ne tantillum
 quidem descivisse, nam cum animis omnium nihil sit
 præclarius, nihil illustrius, nihil divinius, ut qui ex
 ipsa diuina natura sint hausti & delibati; & corpori-
 bus ignavorum nihil sit horridius, nihil turgidius,
 nihil lutulentius, iniquum videri debet rem longè
 præclarissimam corporis tam tetra moli fore, illiga-
 tam: ideoque suas rationes ad iustitiæ normam exe-
 gisse videtur Periander, qui animam rem longè diui-
 nissimam à fœdi corporis (in quo tanquam gurgu-
 stio habitabat) concretionem segregauerit; corpus,
 quod viuum cum porcis summam coniunctionem
 habere videret, porcis iam mortuum iuste tribuerit &
 restituerit: quanquam si rem non subtilius, sed pin-
 gui Minerua differamus, maius incommodum ex ig-
 nauis, quam ex parricidis in rep. deriuari plane
 constat, cum desides summam semper reipub. vastita-
 tem afferant, homicidæ tela reipub. iugulis intentâ
 sæpissimè & fortissimè repellant: id quod populus
 Rom. multorum consilijs omniumque ferè ætatum
 experientia instructus dum vidit, lege sanxit, ut cui
 manus labore non occallescebant, ex ciuitatis finibus
 eiiceretur, ut à quo desidia infecto pericula sibi omnia
 timebat: quem hac voce vsque ad mœnia ciuitatis
 exeuntem prosequerentur, foelix ciuitas quæ ve-
 nenum, quo inficiebatur, euomuit; foeliciores ci-
 ues, qui reipublicæ miserè laboranti hodiè medici-
 nam fecerunt: & populo Romano digna egregia hi-
 storia, atque cum multa de Romanorum antiqua vir-
 tute memoria literisque consecrantur præclara & il-
 lustria, tum haud scio, an quicquam præclarius, quic-
 quam illustrius, sunt enim indigni, qui ciuitatis com-
 plexu coacerentur, qui ciuitati quantulamcunq; ope-
 ram non nauabant; sunt indigni; qui cum Romanis
 (quibus

*Maius
 damnum
 ab ignauis
 quam
 parricidis
 in rep.
 dimanat*

(quibus tunc temporis nihil fuit virtute antiquius) vitæ suæ cursum tranfigerent. Quid enim illis magis commendandum erat, quàm ne iuvenes virtutis veræ rationem acriter persequentes ignauorum sordibus, luxu, mollitie inficerentur, atque sic reip. tandem fundamenta labefactarentur. Nam vt venenum in visceribus nostris inclusum corporis plusquam gladiatorum vires infringit, humores puros, & ab omni turpidiorum agitatione integros inficit & conficit: sic ignaui in ipsis reip. medullis penitus insidentes iuuentutem reip. florem suo exemplo corrumpunt, facultates reip. firmamenta luxu exhauriunt, & tandem ipsius reip. legibus optimè constitutæ nervos incidunt: quod quàm sit verum, facile videbit, qui omnes ætates animo comprehenderit; nullam reip. externo bello, vehementius attritam, vel acius afflictam, vel sapientius euersam video: quàm cum Reges otio ignaviaque affixi reip. clauum teneant, omnemque armorum pietatis, virtutis curam abiecerint. Atque (ne longius rem repetam) quid resp. aluit tetrius: vel tot humani generi vidit funestius Dædalio Persiæ Rege? qui cum ab antiquæ virtutis via deflexisset, reliquum ætatis suæ cursum in luxu otioque transacturus, quod genus flagitij, aut specie tam tetrum, aut turpitudine tam funestum, aut natura tam infestum, aut grauitate tam horribile, in quo tanquam in cœno sese non liberè volutauerit? principio Vestalium, quæ arctissima se castitatis religione astrinxerant, domum funditus euerit, duas forma præ cæteris luculentissimas ad libidinem qua æstuabat, sedandam sibi ascium. Nunquid scelus ipsum videtis? palatium, in quo Frontone patre viuente & vigente, iustitiæ antiquæ norma conspiciebatur, continentia solida & expressa forma florebat, libidinis diuersorium, totiusque nequitia officinarum quadraginta ibi lenonibus constitutis, effecit: nunquid monstrum timetis? Lysimachum eloquentia laudat

Otium
veneno
comparatum
est.

Dædalij
Persarum
Regis
luxu
otioque
perfusi
nefandū
actum.

ORAT. IX. DE FOED. PACISC. CONT. TVRC. 61
laude præ cæteris suæ ætatis oratoribus florentem
partim blanditijs pellexit, partim grandi pecunia
comparauit, vt libris duobus eleganti dictionis filo
contextis, suauissimaque orationis elegancia aspersis,
vno castitatem oppugnaret, altero numinis opinio-
nem ex animis hominum euelleret: nunquid diabo-
lum humana forma indutum perhorrescitis? sed
vereor, ne dum otij fœdissimas labes oratione con-
fector, & otio & patientia vestra turpiter abuti videat:
nam si ignauia à naturæ tramite longissimè recesserit,
si religionem infregerit, si diuinum numen è me-
dio sustulerit, si rerump. fundamentum labefactarit,
si sanctissimas leges comminuerit, si suauissimam
amicitiam diffuerit, si disciplinam omnes obtriuertit,
vt certissimis rationum momentis ratum fecimus ne-
minem arbitror ita ab omni virtutis honestatisque si-
mulatione abhorrentem, qui non ignauiam humani
generis pestem esse arbitretur & hanc labem fœdissi-
mam à sua existimatione quam longissime non repel-
lat. *Dixi.*

ROBERTI TVRNERI
ORATIO IX. A BENEDICTO MAN-
dina Episcopo Casertano, congregationis
Clericorum Regularium, Nuncio Apostoli-
co ad Sigismundum Regem, Senatūque
Polonum de fœdere cum Christianis contra
Turcam paciscendo, in Comitij Var-
saviæ die XXX. Martij An. 1596.
recitata.

Quam vehementer (Sacra Regia Maiestas, illu-
strissimi Proceres, Senatus amplissime, cæteri-
que Inclyti, potentissimi Regni huius nobilissimi
Ordi-